

Таким чином, зростання по містах регіону ваги місцевої преси було одним із найголовніших здобутків модернізації. У губернських центрах склалась розгалужена мережа друківаних органів, що включала різні типи видань. В результаті росла оперативність інформування населення, змінились форми організацій видавничої справи, на якісно новий рівень виходила місцева журналістика. Власні засоби масової інформації виникли у багатьох повітових містах. Газета перетворилася на важливий елемент повсякденного життя городян. Публічне обговорення гострих суспільних проблем на їх шпальтах стала одним із потужних чинників творення міського, громадянського суспільства. Саме в цей час формується видавець, редактор газети, як особа модерної доби, для якої втрачає головне значення станова самоідентифікація.

ХАРКІВ У ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ ХХ СТ.

Ярчук Д.С.

Науковий керівник – Лисенко М.С., канд. іст. наук, доцент

На початок ХХ ст. Харків стає промисловим, науковим і культурним центром з величезним потенціалом. Під час громадянської війни Харків переживав і червоний більшовицький терор, і свавілля армії Денікіна, і наслідки інтервенції, і націоналізацію. У 1920-х рр. починається смуга великих перетворень у різних сферах суспільного життя. Істотних змін зазнає адміністративно-територіальний устрій міста. 26 січня 1919 р. було вирішено розбити місто на три райони. Керівництво всіма виявами місцевого громадського життя сконцентрували у своїх руках виконкоми. Назви та кількість районів у місті часто змінювалися. До 1938 р. їх стало вісім (вони, в основному, відповідали сучасному поділові). У 1919 р. за Харковом офіційно закріплено столичний статус.

До кінця 1925 р. промислові підприємства міста було поновлено; зазнавали реконструкції та виникали нові заводи й фабрики. У 1940 р. промисловість міста в 12 разів перевищувала рівень 1913 р. У 1924 р. почала працювати перша в Україні радіостанція. З'явилися нові робітничі селища: імені Артема, імені Кірова, тракторобудівників, Червоний Жовтень. Почалася теплофікація міста. У 1939 р. з'явилася перша троллейбусна лінія міста. У 1920-ті – 30-ті роки виникла густа мережа шкіл-семирічок, розгорнулася боротьба з неписьменністю. З Харковом пов'язаний і період у діяльності видатного педагога А. С. Макаренка. Виникли нові форми позашкільної роботи, і в 1935 р. у Харкові відкрився перший в Україні палац піонерів. Значні зміни відбулися в системі вищої освіти. Після реорганізації університету виникли: з 1921 р.

– медінститут, Інститут народного господарства, з 1937 р. – юридичний інститут. Усього в 1930–1931 рр. у Харкові було організовано 23 нових вищих навчальних заклади. У 1920–1930 рр. почалася робота багатьох нових наукових організацій та інститутів міста: Української рентгенівської академії, Інституту гематології та переливання крові, Коксобуду, Українського фізико-технічного інституту і тощо. Наукову і дослідницьку роботу проводили наукові товариства, розвивалося краєзнавство.

У першій половині ХХ ст. місто змінилося завдяки появі нових пам'ятників (в 1935 р. було відкрито найкращий у світі пам'ятник Т. Г. Шевченкові, скульптор М. Г. Манізер); роботі «Харківського Росії» – Бекетова, архітекторів Верьовкіна, Жукова та ін. У 1925–1927 рр. у стилі конструктивізму було споруджено будівлю Держпром. Насиченим було й культурне життя міста. У 1926 р. з Києва до Харкова переїхав Державний український драматичний театр «Березіль» на чолі з Лесем Курбасом, у 1929 р. перші вистави почав давати Український театр музичної комедії. У 1932 р. організовано Харківську організацію Спілки композиторів України, у 1934 р. – Спілку письменників України.

Величезних втрат зазнало місто в роки масових репресій сталінського режиму і в роки Великої Вітчизняної війни. Воно стало предметом особливого інтересу гітлерівської Німеччини, і, у результаті, за оволодіння ним обидві сторони боролися запекло. Місто двічі переходило з рук у руки, пережило окупацію, голод і руйнування. До моменту остаточного звільнення було зруйновано 200 тис. кв. м житлової площі, повністю виведено з ладу всі споруди комунального господарства. Загинула значна частина матеріальних цінностей підприємств Харкова, незважаючи на виконану евакуацію. До 23 серпня 1943 р. – дня звільнення міста – у місті не залишилося діючих підприємств.

У період окупації тисячі харків'ян були знищені фашистами тільки через свою партійну, національну або расову приналежність, багато кого відправили в Німеччину. Але навіть у таких нелюдських умовах жителі міста намагалися вберегти і зберегти культурні цінності. Усього за 21 місяць окупації було вбито і закатовано понад 256 тис. мирних жителів, 164 тис. силоміць вивезено на роботи. З 900 тис. довоєнного населення в місті залишилося 200 тис. чоловік. Загальний матеріальний збиток, завданий народному господарству Харківщини, установам культури й окремим громадянам, становив 33,5 млрд. руб. Багато вулиць міста носять імена захисників і визволителів міста: взводу лейтенанта П. М. Широніна, О. Яроша, І. Танкопія та ін.

Історія міста Харкова налічує три з половиною сторіччя. Вона сповнена прекрасних і трагічних подій. Місто прийняли до Міжнародної Ліги історичних міст. Його розвиток був і буде залишатися одним з ключових моментів у житті цілої держави – незалежної України.

БІЛЬСЬКЕ ГОРОДИЩЕ - ВИДАТНА ПАМ'ЯТКА ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Тарасенко К.О.

Науковий керівник — Рассоха І.М., д-р філос. наук, професор

Більське городище на Полтавщині – парадоксально маловідома для свого масштабу пам'ятка історії. Займаючи площу понад 4 тисяч гектарів, воно ймовірно є найбільшим городищем ранньої залізної доби у Східній Європі. Час існування – VII–III ст. до н. е. Воно розташоване на межі Полтавської та Сумської областей, на височині в межах річки Ворскли та правої притоки Псла річки Суха Грунь в районі села Більськ Полтавської області та села Куземин Сумської області.

Городище складається з трьох укріплених поселень (Куземинське, Західне Більське і Східне Більське укріплення), об'єднаних однією фортечною стіною (Велике Більське городище). Загальна площа городища 4400 га. Для порівняння площа стародавнього Вавилону — 900 га, він майже в 5 разів менший. Довжина валів — 33 833 метрів. Низкою дослідників ототожнюється з літописним містом Гелоном, який згадує у своїх творах давньогрецький історик Геродот. Також неодноразово згадане у Велесовій книзі під назвою Голунь.

Очевидно, що для таких масштабних робіт було необхідно існування міцної державної влади. Тим більше, що Голунь була лише центром величезної системи невеличких фортець, що охоплювала весь Лівобережний Лісостеп України, в тому числі територію Харківської області. Взагалі будь-яке місто – це центр певної влади, а таке винятково велике для тої епохи місто очевидно було центром великої і могутньої держави.

У VIII–VII столітті до нашої ери в межах Більського городища з'являються перші скіфські пам'ятки. Вже у VII–VI столітті до нашої ери споруджуються два первинні укріплення – Західне, на правому березі Сухої Груні, та Східне, на правому березі Ворскли, які пізніше були об'єднані оборонними спорудами Великого Більського городища. При чому Західне городище було за культурою і етнічним складом праслов'янським (Геродот називав їх неврами), а східне – кімерійським (гелони за Геродотом). У Велесовій книзі збереглася розповідь про те, як уклали між собою союз народи під керівництвом князів Ки-